

Participarea persoanelor cu dizabilități la Alegerile Prezidențiale din 30 octombrie 2016

RAPORT

Sumar

Prezentul raport a fost realizat în cadrul proiectului „Mobilizarea participării persoanelor cu dizabilități în cadrul Alegerilor Prezidențiale 2016”, implementat de Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități (CAJPD) în parteneriat cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, cu sprijinul Asociației ”Promo-LEX”, din sursele Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Raportul reflectă activitățile întreprinse, în vederea creșterii participării persoanelor cu dizabilități la Alegerile Prezidențiale din 2016, rezultatele obținute și recomandările de perfecționare a legislației și practicilor în domeniul electoral.

Activitățile descrise în raport au fost realizate **în perioada 01 octombrie – 30 octombrie 2016**.

În cadrul proiectului, **16 promotori locali**, marea majoritate dintre ei persoane cu dizabilități, au fost implicați în: 1) mobilizarea persoanelor cu dizabilități în vederea exercitării dreptului la vot și 2) adaptarea rezonabilă a secțiilor de votare pentru Alegerile Prezidențiale din 30 octombrie 2016. Promotorii locali au vizitat și evaluat **165 secții de votare** din 8 regiuni (raioane/municipii) ale Republicii Moldova: Edineț, Fălești, Bălți, Ungheni, Chișinău, Orhei, Comrat, Ceadăr –Lunga -UTA Găgăuzia, Cahul.

În scopul evaluării gradului de participare a persoanelor cu dizabilități la Alegerile Prezidențiale din 2016, CAJPD a acreditat la Comisia Electorală Centrală cei 16 promotori locali în calitate de observatori naționali. Observatorii acreditați au monitorizat în ziua scrutinului electoral numărul de persoane cu dizabilități participante la vot, cât și respectarea dreptului la vot al persoanelor cu dizabilități. Monitorizarea a avut loc în baza unui chestionar elaborat de echipa proiectului, pe care fiecare observator l-a completat în ziua alegerilor.

Unul din obiectivele proiectului a fost de a vedea cum a fost pus în aplicare în cadrul Alegerilor Prezidențiale 2016, *Regulamentul cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4463 din 26 ianuarie 2016, modificat și completat prin hot. CEC nr. 133 din 26 august 2016.*

Precizări importante:

- În raport sunt reflectate adaptările la secțiile de votare care au fost realizate **în perioadă scurtă de timp**, ținând cont de durata proiectului.
- Activitățile proiectului au urmărit **adaptarea rezonabilă** a secțiilor de votare.

Adaptare rezonabilă – modificările și ajustările necesare și adecvate, care nu impun un efort disproporționat sau nejustificat atunci când este necesar, pentru a permite persoanelor cu dizabilități să se bucure sau să-și exercite, în condiții de egalitate cu ceilalți, toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Articolul 2 din Legea nr. 60/30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități

Articolul 2 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Măsurile de mobilizare și accesibilizare, întreprinse în cadrul proiectului, au contribuit la creșterea gradului de participare a persoanelor cu dizabilități la scrutinul electoral.

Potrivit datelor obținute de către promotorii locali a Asociației Obștești Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, în cadrul acelorași secții de vot monitorizate, în anul 2016 și-au exercitat dreptul la vot circa 51 la sută din persoane cu dizabilități cu drept de vot¹, în comparație cu 33,69 la sută din persoane cu dizabilități, care au votat în anul 2015. Astfel, în aceeași secții de votare, monitorizate în anii 2015 și 2016, gradul de participare a persoanelor cu dizabilități la vot a crescut cu circa 17,31 la sută în anul 2016.

Conform datelor colectate de observatorii locali în cadrul secțiilor de votare monitorizate, gradul de participare a persoanelor cu dizabilități la scrutinul electoral din 2016 diferă în dependență de regiune, și constituie:

- în raionul Edineț – 37,66 % din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot
- în municipiul Bălți – 25,10 % din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot
- în raionul Sîngerei – 39,11 % din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot
- în raionul Fălești – 32,72 % din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot
- în raionul Ungheni – 32,2 % din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot
- în municipiul Chișinău – 23,98% din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot
- în UTA Găgăuzia – 43,01 % din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot
- în raionul Cahul – 19,8 % din numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot.

Astfel, în anul 2016, în cadrul alegerilor prezidențiale, prezența la vot a persoanelor cu dizabilități a constituit în mediu aproximativ 31,69 la sută din numărul total de persoane cu dizabilități. Pentru comparație, în cadrul alegerilor locale din 2015, rata medie de participare a persoanelor cu dizabilități la scrutinul electoral a constituit circa 20 la sută din numărul total de persoane cu dizabilități.

Astfel, în anul 2016 rata medie de participare la vot a persoanelor cu dizabilități a crescut cu circa 11 la sută.

¹ Conform datelor Comisiei Electorale Centrale (<http://cec.md/r/mersul%20votarii/prezidentiale2016/07hoo/>), în cadrul alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016 în listele electorale de bază au fost înscrși 2819787 alegători. Totodată, potrivit datelor CNAS, în anul 2016 (conform situației până la 01.10.2016), în Republica Moldova au fost înregistrate 169562 persoane cu dizabilități cu vârsta de 18 ani și mai mare, beneficiare de pensii și alocații. Reieșind din aceste date, în anul 2016 numărul persoanelor cu dizabilități cu drept de vot ar constitui aproximativ 6% din numărul total de alegători.

1. Constatările principale

1.1. Gradul de accesibilitate a secțiilor de votare este extrem de scăzut, cele mai mari probleme sunt la intrarea în clădirile publice

Cele mai mari probleme de accesibilitate sunt în legătură cu intrările în secțiile de votare, precum și treptele pe coridoare spre sala de votare. Sălile de vot sunt în mare parte accesibile, în unele cazuri în e nevoie de a îmbunătăți iluminarea acestora. Din cauza accesibilității reduse a secțiilor de votare multe persoane cu dizabilități aleg să voteze la domiciliu cu urma mobilă sau să nu participe la vot.

Raportul "Respectarea dreptului de vot al persoanelor cu dizabilități în cadrul alegerilor locale 2015", publicat de CAJPD, arată că 47% din secțiile de votare monitorizate nu au fost accesibile deloc, iar 41% au fost parțial accesibile persoanelor cu dizabilități. Aceste constatări au fost confirmate în cadrul Alegerilor Prezidențiale 2016.

1.2. Funcționarii electorali nu sunt suficient de bine instruiți despre necesitățile alegătorilor cu dizabilități

Funcționarii electorali sunt puțin informați despre existența și prevederile *Regulamentului cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4463 din 26 ianuarie 2016*, inclusiv: modul în care să adapteze secțiile de votare/procedurile de vot, comunicare cu alegătorii cu dizabilități. Un răspuns primit frecvent la solicitările promotorilor locali a fost "Nu avem nevoie de adaptări pentru că nu avem asemenea persoane", dar în schimb se menționa numărul mare de solicitări de a vota la domiciliu. Conform datelor Biroului Național de Statistică persoanele cu dizabilități reprezintă 5,2 % din populație.

În cadrul instruirilor organizate pentru membrii Birourilor electorale a secțiilor de votare s-a constatat că nu se acordă aproape de loc subiectului accesibilității pentru persoanele cu dizabilități.

Recomandare. Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral să includă obligatoriu în instruirile pentru membrii Birourilor electorale a secțiilor de votare subiecte despre măsurile de adaptare rezonabilă pentru secțiile de vot.

1.3. Unele secții de votare se află în încăperi inaccesibile, care nu pot fi adaptate rezonabil, de aceea pentru scrutinele electorale viitoare este binevenită schimbarea sediului acestora

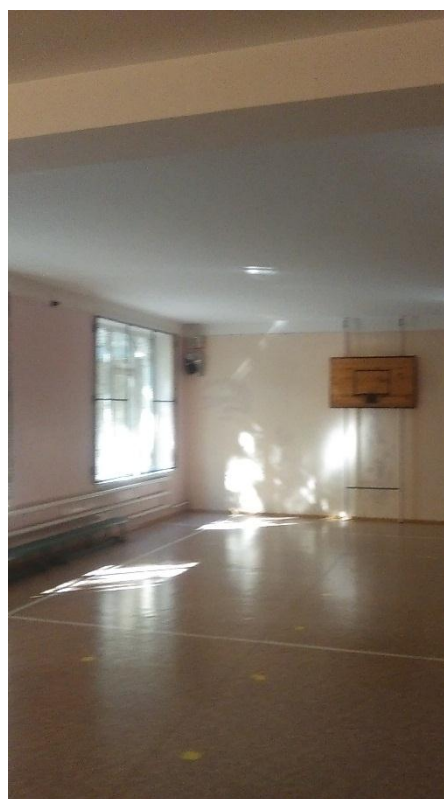
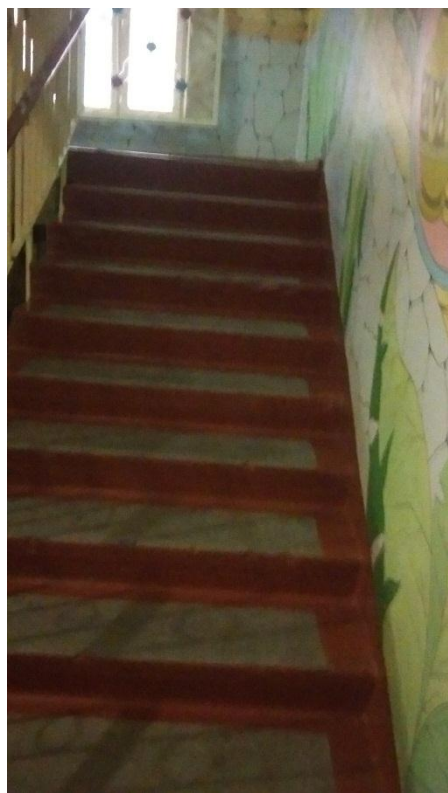
Conform punctului 16 din *Regulamentul cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4463 din 26 ianuarie 2016* "Organele administrației publice locale se obligă să pună la dispoziția organelor electorale localuri pentru exercitarea drepturilor electorale, care vor fi ușor accesibile pentru persoanele cu dizabilități locomotorii, cu o bună și funcțională iluminare electrică, inclusiv încălzire în cazul temperaturilor joase."

În cadrul evaluărilor realizate de promotorii locali, au fost identificate secții de votare care se aflau la etaj sau în demisolul clădirii. Astfel pentru a ajunge la sala de vot e nevoie de urcat/coborât mai mult de 10-16 trepte. Amplasarea rampelor în asemenea caz este imposibilă. Dacă în clădire nu este ascensor accesibil, sala de vot nu este accesibilă pentru utilizatorii de scaun rulant. De asemenea, unele secțiile

de votare sunt amplasate în clădiri vechi, unde costurile de accesibilizare rezonabilă ar fi foarte mari. Astfel de cazuri au fost constatate și în centre raionale și chiar în municipii, inclusiv Chișinău și Bălți, unde există posibilitatea alegerii instituțiilor care au un grad mai mare de accesibilitate.

SECȚIA DE VOTARE NR. 137 CHIȘINĂU, ȘCOALA – GRĂDINIȚĂ NR. 226

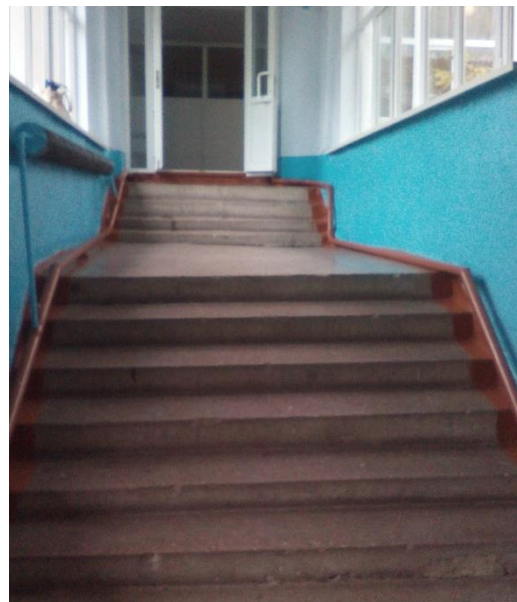
Secția de votare este amplasată în sala de sport aflată demisolul instituției. Pentru a ajunge în sală trebuie parcurse 9 trepte. Astfel sala nu este accesibilă persoanelor cu dizabilități în scaun rulant. Președintele Biroului electoral a secției de votare ne-a comunicat că aici nu votează persoane cu dizabilități locomotorii, în schimb votează multe persoane cu dizabilități de vedere care locuiesc în zona Telecentru. Cu toate acestea sala unde are loc votarea nu are iluminare electrică adecvată. Lămpile în tavan lipsesc și este folosit doar un singur bec, amplasat provizoriu.

Secția de vot amplasată în demisol și fără iluminare electrică adecvată
(Secția de votare nr.137 Chișinău, Școală-grădinița nr. 226)

SECȚIA DE VOTARE NR. 1 FĂLEȘTI, LICEUL TEORETIC "A. PUȘKIN"

Intrarea în clădirea liceului este accesibilă. Totuși directorul instituției a refuzat să apleseze sala de vot la parter: în hol sau în sala de sport, motivând că recent s-a făcut reparație. Astfel pentru a ajunge în sala de vot persoanele sunt nevoite să urce pe coridor 10 trepte la etaj. Acest lucru face imposibil accesul persoanelor cu dizabilități în scaun rulant în sala de vot respectivă.

Intrarea accesibilă în clădire. Sala de votare nu este accesibilă din cauza treptelor pe coridor
(Secția de votare nr. 1 Făleşti, Liceul teoretic "A. Pușkin")

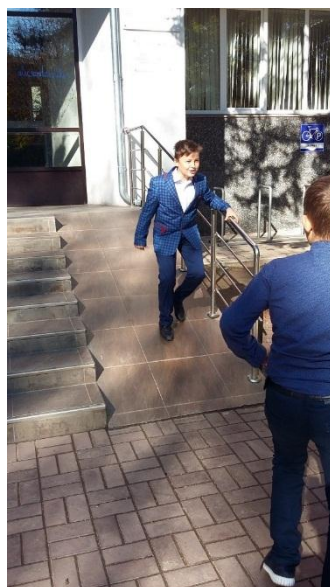
Recomandare. Se recomandă administrației publice locale și Consiliilor Electorale de Circumscripție reevaluarea clădirilor secțiilor de votare. În cazul edificiilor care nu pot fi adaptate rezonabil, să fie schimbată sala unde are loc votarea sau localizată altă clădire pentru secția de votare. Să fie selectate acele încăperi/clădiri care au cel mai înalt grad de accesibilitatea sau pot fi mai ușor adaptate rezonabil.

1.4. „Accesibilitate pe jumătate”

Unele instituții publice au construit rampe, însă acestea nu sunt accesibile pentru persoanele cu dizabilități.

SECȚIA DE VOTARE NR. 6 UNGHENI, LICEUL TEORETIC "V. ALECSANDRI"

Rampa de la intrare este mai scurtă decât e cerut de normativele în construcții și în Regulamentul CEC. Suprafața este atât de alunecoasă încât e folosită de copii în calitate de "tobogan".

Rampa foarte alunecoasă (Secția de votare nr. 6 Ungheni, Liceul teoretic "V. Alecsandri")

Recomandare. Instituțiile publice să facă adaptările, conform normativelor în vigoare, la rampele deja construite pentru ca acestea să poată fi folosite de persoanele cu dizabilități.

1.5.Șinele metalice = lipsă de accesibilitate

La mai multe clădiri sunt instalate șine metalice. Accentuăm încă o dată că acestea nu sunt rampe de acces și nu pot fi folosite de utilizatorii de scaun rulant. Din contra șinele metalice uneori prezintă obstacole în deplasare persoanelor și fac intrarea și mai puțin accesibilă. De notat că aceste șine metalice sunt amplasate și la Academia de Studii Economice, Teleradio-Moldova și alte instituții care ar avea posibilitatea financiară să construiască rampe accesibile.

Recomandare. Comisia Electorală Centrală să difuzeze o circulară prin care să solicite tuturor secțiilor de votare, scoaterea șinelor de metal și construirea unor rampe de acces conform normativelor în construcții.

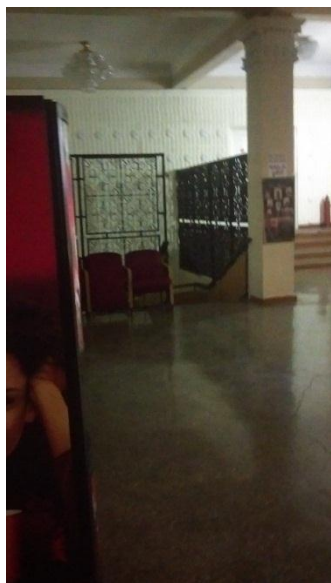
Șinele metalice nu reprezintă măsuri de accesibilitate, ele nu pot fi folosite de utilizatorii de scaun rulant (secția de votare 274 Chișinău, Academia de Studii Economice și nr.123 Chișinău Centrul de Cultură și Istorie Militară)

Șinele metalice creează obstacole suplimentare (Secția de votare 45 Bălți, Colegiul Politehnic)

1.6. Iluminarea slabă în interiorul secțiilor de votare

În mai multe cazuri sălile unde are loc votarea și coridoarele spre secția de votare nu sunt suficient de bine iluminate, din cauza că lipsesc becuri electrice sau nu toate luminile sunt aprinse în ziua alegerilor. Acest fapt face dificilă orientarea persoanelor cu deficiențe de vedere. În special, e important să fie bine iluminat spațiul în jurul cabinelor de votare.

Sălile unde are loc votare deseori nu sunt suficient de bine iluminate (Secția de votare nr. 124 Chișinău , Casa de cultură Universitatea de Stat din Moldova și Secția de votare nr.137 Chișinău, Școală-grădinița nr. 226)

2. Măsurile de adaptare rezonabilă întreprinse

La secțiile de votare care au fost evaluate în cadrul proiectului, au fost propuse o serie de măsuri de acomodare rezonabilă cu scopul de a facilita exercitarea de persoanele cu dizabilități a dreptului la vot în cadrul Alegerilor Prezidențiale 2016 și a altor scrutine electorale.

A. Accesibilitatea pînă la secția de votare

2.1. Rezervarea (cel puțin pentru ziua alegerilor) unui loc de parcare pentru persoanele cu dizabilități în imediata apropiere a secției de votare

Nu a fost identificată nici o secție de votare, din toate cele evaluate, care ar avea în apropiere o parcare pentru persoane cu dizabilități. În special în orașele aglomerate, parcare lângă secția de votare poate fi o necesitate ca persoana cu dizabilități să poată ajunge ușor la secția de votare. Astfel una din recomandările de adaptare rezonabilă a fost amenajarea unei parcări temporare pentru persoanele cu dizabilități.

Parcare rezervată temporar pentru persoanele cu dizabilități (Secția de votare nr. 13, Cahul, Stațiunea balneară „Nufărul Alb”)

2.2. Astuparea gropilor în calea de acces spre secția de votare

Drumurile și trotuarele care au gropi și denivelări sunt frecvent întâlnite în imediata apropiere a secțiilor de votare. Una din măsurile de adaptare rezonabilă propuse a fost astuparea gropilor cu ciment și alte materiale tari. La recomandarea promotorului local Serghei Vrabii, la Secția de votare nr. 54 din Bălți, Școala profesională nr. 5, au fost astupate gropile pe drumul de acces spre instituție. La secția de votare nr 51 din satul Pepeni, Sîngerei a fost nivelat șanțul care îngreună calea de acces spre intrarea accesibilă pentru persoanele cu dizabilități.

Gropile astupate spre Secția de votare nr. 54 Bălți

2.3. Porțile de intrarea în curtea instituției să fie deschise

La intrarea în curtea unor instituții educaționale porțile mici, nu erau accesibile: erau prea înguste sau aveau un prag (bara de metal) inaccesibil. Astfel recomandarea propusă a fost în ziua alegerilor să fie deschise porțile mari de la intrarea în curte, astfel ca persoanele cu scaun rulant să poată avea acces. De asemenea, aceasta permite persoanelor cu dizabilități să aibă acces cu automobilul sau microbuzul cât mai aproape de intrarea în secția de votare.

B. Adaptări la intrarea în clădirea secției de votare

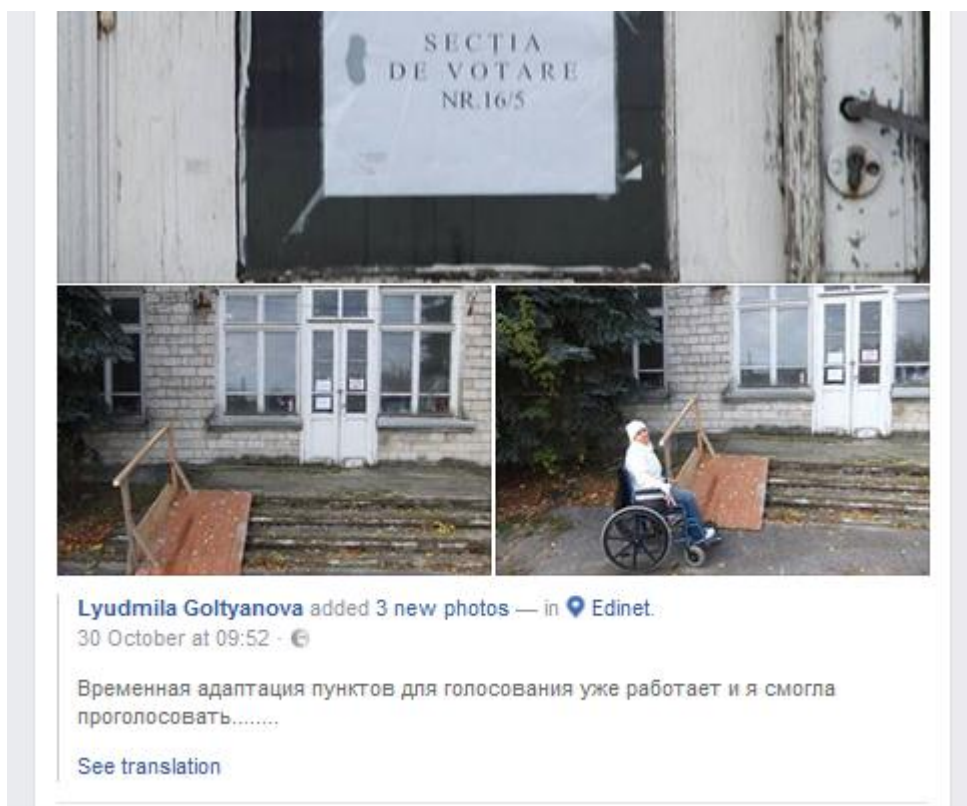
”În ziua votării era lampă, lupă.. Era plăcut... A fost plăcut că oamenii au fost gata să colaboreze. Chiar dacă rampa nu era perfectă. Au fost gata să vină în întâmpinare, să facă ce pot pentru persoanele cu dizabilități” (Andrușoi Mariana, Ceadîr Lunga)

2.4. Instalarea de rampe peste treptele de la intrare

Lipsa rampelor accesibile la intrare a fost cea mai frecvent întâlnită problemă de accesibilitate a secțiilor de votare. Promotorii locali au recomandat instalarea rampelor temporare, pînă la alegeri fiind doar 2 săptămîni. De asemenea, au recomandat ca pe viitor să fie construite rampe permanente, conform normativelor. Rampe temporare au fost instalate la Secția de votare nr. 54 Bălți, nr. 51 Sîngerei, s. Pepeni, nr. 5 Edineț, nr.2 or. Fălești nr. 7 (s.Albineț), 16 (s. Chetriș), 57 (s.Risipeni) r. Fălești etc. Deși nu totdeauna au fost respectate cerințele și recomandările promotorilor locali, au fost totuși rampe temporare au permis persoanelor în scaun rulant să aibă acces în clădire.

SECȚIA DE VOTARE NR.5/13 EDINEȚ, S.A. ”CODREANCA”

Președintele de la această secție de votare a fost cooperant, deși era puțin timp pînă la ziua alegerilor. Promotorii locali din Edineț (Codreanu Svetlana și Bucilă Dmitri) au efectuat cîteva vizite pentru a verifica dacă a fost construită. Rampa a fost montată, chiar dacă s-a lucrat pînă tîrziu în ziua din ajunul alegerilor. În rezultat, o utilizatoare de scaun rulant din Edineț a postat pe Facebook că a reușit să voteze pe 30 octombrie 2016, cu ajutorul acestei rampe temporare.

Facebook: [Lyudmila Goltyanova](#)

Rampa temporară construită în urma vizitei de evaluare a promotorilor locali, până și după (Secția de votare 54 Bălți, Școala profesională nr. 5)

2.5. Adaptarea rezonabilă a ușilor de la intrare

Pentru ușile care aveau praguri la intrare s-a recomandat amplasarea unor rampe pentru a putea trece peste acesta. În cazul ușilor duble, dacă una din uși nu este suficient de largă pentru trecerea persoanei în scaun rulant, este necesar ca a doua ușă să fie deschisă. În cazul în care spațiul din fața ușii nu este suficient de larg pentru a permite manevrarea scaunului rulant, ușa urmează să fie lăsată deschisă pentru a permite persoanelor cu dizabilități locomotorii să intre în secția de votare

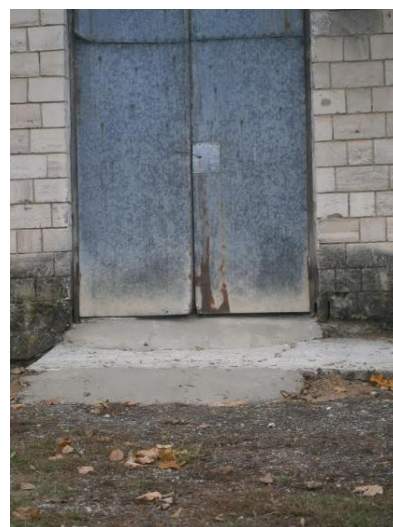
Rampă temporară construită peste pragul de la ușa de la intrare.
(Secția de votare nr. 52 mun. Bălți, Școala profesională nr. 4)

2.6. Folosirea intrării celei mai accesibile pentru persoanele cu dizabilități

În unele clădiri există mai multe intrări și este posibil ca o altă intrare decât cea principală să fie mai accesibilă pentru persoanele cu dizabilități. În acest caz s-a recomandat ca intrarea secundară să fie deschisă și marcată pentru a putea fi folosită de persoanele cu dizabilități.

SECȚIA DE VOTARE NR. 27 R. SÎNGEREI, CASA DE CULTURĂ S. COPĂCENI

Intrarea principală în Casa de cultură din s. Copăceni are prag cu înălțimea mai mare de un metru. Pentru a asigura accesul în clădire a fost găsită o soluție de a deschide în ziua alegerilor intrarea prin ușa de rezervă. APL nu a fost de acord la început, spunând că ușa nu arată prea bine. În final a fost convins de promotorul local Angela Cernogal. În acest scop administrația locală a făcut niște rampe din ciment peste pragurile de la intrarea de rezervă pentru a putea fi ușor folosite de persoanele în scaun rulant.

Intrarea de rezervă adaptată și intrarea principală de la Casa de Cultură din satul Copăceni, raionul Sîngerei

C. Interiorul secției de votare

2.7. Indicatoare în culori contrastante

La recomandarea promotorilor locali, majoritatea secțiilor de votare monitorizate în proiect au fost plasat indicatoare în culori contrastante și cu caractere mărite. Indicatoarele au scopul de ajuta la orientarea persoanelor cu deficiențe de vedere și persoanelor cu deficiențe de auz. De asemenea, cu indicatoare a fost marcată direcția spre intrarea secundară care era mai accesibilă pentru persoanele cu dizabilități. Indicatoarele au fost în special utile în clădirile mari, unde trebuie parcurse mai multe coridoare pentru a ajunge la sala de votare.

Indicatoarele sunt foarte utile în secțiile de votare cu multe coridoare
(Secția de votare nr. 1 Edineț, IMSP «Centrul medicilor de familie Edineț»)

Indicatoarele ajută persoanele cu dizabilități de auz să se orienteze
(Secția de votare nr. 51 Sîngerei, Casa de cultură s. Pepeni)

Recomandare. Regulamentul cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4463 din 26 ianuarie 2016, să fie completat cu prevederi ce ar solicita plasarea indicatoarelor de orientare în clădire și în sala de votare.

2.8. Iluminarea

În majoritatea secțiilor de votare promotorii locali au recomandat să fie instalate becuri suplimentare, lumina să fie aprinsă pe coridoare și în sala de votare pe tot parcursul zilei votării. La cabinetele de vot accesibile promotorii locali au solicitat să fie puse lămpi pentru a asigura o iluminare mai bună. La secția de votare din s. Albineț, r. Fălești au fost eliberate geamurile pentru a asigura o iluminare cât mai bună. În s. Copăcenii r. Sîngerei au fost instalate 5 becuri suplimentare în sala de votare.

Iluminare suplimentară instalată lângă cabina de vot accesibilă
(Secția de votare nr. 5 Ungheni, Palatul de cultură or. Ungheni)

2.9. Eliminarea obstacolelor din calea de deplasare

O altă recomandare pentru adaptare rezonabilă a fost eliminarea obstacolelor din calea de deplasare prin coridoare (vase cu flori, mese, panouri informative etc.). Un obstacol semnificativ sunt scările pe coridoare. În acest caz s-a recomandat instalarea unor rampe temporare acolo unde spațiul permite.

Rampa instalată pe coridor pentru Alegerile Prezidențiale 2016
(Secția de votare nr. 7 Ungheni, clădirea Colegiului de Medicină)

2.10. Amenajarea sălii unde are loc votarea

În ajunul scrutinului electoral promotorii locali au participat la peste 20 de secții de vot la amenajarea sălilor de votare. Au fost date mai multe recomandări:

- A asigura o iluminare bună în sala unde are loc votarea.
- A îndepărta obstacolele din calea de deplasare. Mesele și alte obiecte de mobilier urmează să fie aranjate astfel ca să existe un culoar de deplasare de minim 1 metru.
- În fața meselor de distribuire a buletinelor de vot, cabinelor și urnei de vot să existe un spațiu cu o dimensiune echivalentă unei circumferințe cu diametrul de minim 1,5 metri, necesar manevrării scaunului rulant sau altor echipamente ajutătoare.

Promotorii locali au oferit avut ajutor practic membrilor sugerînd schimbarea locului cabinei pentru persoane cu dizabilități, rearanjarea meselor astfel ca sala secției de votare să fie mai accesibilă și în câteva cazuri chiar schimbarea sălii de votare într-o încăpere alăturată care este mai accesibilă.

SECȚIA DE VOTARE NR. 36 UTA GĂGĂUZIA, CEADÎR LUNGA, GIMNAZIULUI CAZMALI

În cadrul vizitei de evaluare promotoare locală Mariana Andrușoi a constatat că sala unde de regulă se organiza votarea are câteva trepte la intrare, ce împiedică accesul persoanelor utilizatoare de scaun rulant. Ea a recomandat schimbarea sălii de votare în holul instituției. Propunerea a fost acceptată în final.

Sala unde de regulă se organiza votare avea trepte la intrare. La propunerea promotorului local sala de vot a fost schimbată în holul instituției

2.11. Amenajarea cabinei de vot accesibile și prezența mijloacelor ajutătoare (plicului trafaret, lupă etc.)

Una din recomandările de bază pentru președinții Birourilor electorale a secțiilor de votare fost amenajarea cabinei de vot accesibile, prezența plicului trafaret, lupei. Nu toate secțiile de votare au fost

asigurate ce CEC cu aceste mijloace. Unele secții de votare le-au avut la dispoziție de la scrutinele anterioare.

Secția de votare 12, Cahul, Colegiul industrial –pedagogic

Secția de votare nr. 27 r. Sîngerei, Casa de cultură s. Copăcenii

2.12. Numirea unei persoane responsabile care să ofere suport alegătorilor cu dizabilități

Una din măsurile de adaptare rezonabilă aplicate a fost numirea a unul sau doi membri ai Biroului Electoral al secției de votare (cu excepția președintelui) pentru a acorda suport necesar persoanelor cu dizabilități. Suportul poate consta în: a ajuta la deschiderea ușii de la intrare, la orientarea în sală, îndepărtarea scaunului din fața cabinei de vot accesibile etc.

”Președinta secției de votare a adus lampă de masă de acasă. S-a găsit o lupă și câteva perechi de ochelari. A fost foarte comod, pentru că și persoanele în etate le foloseau...” (Angela Cernogal, Sîngerei)

Concluzii

- Majoritatea președinților birourilor electorale a secțiilor de votare **au fost deschiși** la recomandările de adaptare rezonabilă și au fost gata să întreprindă măsurile care au fost posibile din considerente de timp și resurse.
- **Implicarea persoanelor dizabilități** (de vedere, de auz, locomotorii etc.) în calitatea de promotori locali a ajutat membrii birourilor electorale a secțiilor de votare să înțeleagă mai bine necesitățile acestora, în adaptarea secțiilor și procedurilor de vot.
- Măsurile de adaptare rezonabilă au fost limitate de timpul scurt până la ziua alegerilor. **Mai mulți președinți ai birourilor electorale a secțiilor de votare au menționat că vor face adaptările necesare, inclusiv rampe de acces conform standardelor după finalizarea alegerilor.** Unii președinți au funcții de conducere în instituția unde este amplasată secția de votare sau în administrația publică locală. În acest caz ei au o capacitate mai mare de a găsi resurse pentru măsurile de adaptare rezonabilă.
- Mai mulți membri ai birourilor electorale a secțiilor de votare nu sunt conștienți de necesitățile persoanelor cu dizabilități. Un răspuns primit frecvent a fost "Nu avem asemenea persoane" dar în schimb se menționa numărul mare de solicitări de a vota la domiciliu.

Recomandările principale

- Comisia Electorală Centrală împreună cu APL să facă revizuirea localurilor secțiilor de votare în perioada dintre scrutinele electorale și reamplasarea secțiilor în clădirile care pot fi adaptate rezonabil. În perioada dintre scrutinele electorale să fie adaptate rezonabil clădirile publice, care totodată servesc și ca instituții educaționale, culturale etc
- Implicarea activă a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care îi reprezintă în instruirea membrilor birourilor electorale a secțiilor de votare și amenajarea rezonabilă a secțiilor de votare.
- Revizuirea și completarea *Regulamentului cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4463 din 26 ianuarie 2016*, ținând cont de constatările din prezentul raport.
- Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral să ofere instruire pentru membrii birourilor electorale a secțiilor de votare referitor la adaptarea rezonabilă a secțiilor de vot și prevederile *Regulamentului cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4463 din 26 ianuarie 2016*.